

DOI 10.31558/2519-2949.2024.2.26

УДК 327.8(510)

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0921-6142>**Голянич Б. В., Воєнна академія імені Євгенія Березняка****ГЕОПОЛІТИЧНІ ТА ЕКОНОМІЧНІ СТРАТЕГІЧНІ ЗМІНИ КИТАЮ**

У статті розглянуто основні геополітичні та економічні стратегічні зміни Китаю, які визначають нову роль Китаю як ключового гравця як у регіональних, так і у глобальних проєктах. Встановлено, що геополітична та економічна стратегія Китаю протягом десятиліть змінювалась разом зі змінами міжнародного середовища.

Проаналізовано етапи розвитку геополітичних та економічних змін Китаю, в яких визначено, що геостратегія Китаю характеризувалася зближенням із Радянським Союзом для протистояння США, антиамериканським імперіалізмом і антирадянським ревізіонізмом та інтеграцією у «світову економіку».

Досліджено ключові риси змін міжнародного геостратегічного середовища та його впливу на геостратегію Китаю в цілому. До основних змін віднесено: розпад СРСР та поява незалежних країн, глобалізація та економічний розвиток, посилення ролі Китаю в ООН, розвиток азійської економічної інтеграції, розширення зовнішньої торгівлі та інвестицій, виділення пріоритету на розвиток науки та технологій, розширення впливу у глобальних справах.

Розглянуто основні елементи нової геостратегії Китаю, такі як: використання «Одного поясу, одного шляху» для досягнення стратегічних координацій суші і моря, внесення новаторства в мислення периферійної дипломатії, переосмислення нового типу відносин великих сил, використання переваги «домашнього поля» та керування налаштуванням порядку денного, створення іміджу відповідальної великої країни, участь у глобальному економічному управлінні та сприяння встановленню нового міжнародного економічного порядку.

Створення Китаєм нових міжнародних фінансових інструментів, таких як Міжнародна платіжна система Китаю та Азійський інфраструктурний інвестиційний банк, збільшує його вплив в глобальній фінансовій системі.

Зроблено висновки та окреслено перспективи подальшої геостратегії Китаю, ефективно використовуючи сучасні механізми багатосторонньої дипломатії в досягненні своєї головної стратегічної мети.

Ключові слова: *Китай, США, геостратегія, геополітика, геополітична та економічна стратегія, «Один пояс, один шлях»*

Постановка проблеми в загальному вигляді. Геополітична та економічна стратегія Китаю пройшла через ряд етапів та коригувань, відзначаючись різними підходами та переорієнтаціями. Під час політики Мао Цзедун та Культурної революції у Китаї провадили геополітичну стратегію, зосереджену на зміцненні внутрішньої стабільності та самоізоляції від світової системи. З початком 1980-х років, за лідерства Ден Сяопіна, Китай розпочав проведення реформи економіки та відкриття до зовнішнього світу. Пізніше стратегія Китаю зосереджувалася на розширенні свого впливу у світі. Це включало в себе підтримку економічної експансії та розширення внутрішнього впливу. З початку 21 століття Китай активно взявся за інтеграцію у «світову економіку», що включало в себе активну участь у міжнародних організаціях, підписання торговельних угод, розширення глобальних інвестицій та розвиток економічних ініціатив, таких як «Один пояс, один шлях».

Нині Китай продовжує розвивати свою геополітичну та економічну стратегію, враховуючи сучасні глобальні виклики. Особлива увага приділяється розвитку високих технологій, створенню інновацій та підвищенню внутрішнього споживання.

Китай є важливим глобальним гравцем, який займає визначальну роль в різних аспектах міжнародних відносин, включаючи політику, економіку, торгівлю та культуру. Проведення важливих та ефективних геополітичних та економічних стратегічних змін свідчить про те, що Китай відіграє ключову роль у глобальній динаміці та впливає на світовий лад.

З цієї причини необхідно створити систему знань, яка охоплює всю інформацію про геостратегію Китаю. Органи державної влади в Україні повинні докладати зусиль, щоб вивчити геостратегію Китаю з метою визначення перспективи співробітництва між Україною та Китаєм.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання геостратегії Китаю в міжнародному середовищі є одним із актуальних у наукових дослідженнях. Геополітичні та економічні стратегічні зміни Китаю привертають увагу багатьох як закордонних, так і українських науковців та спонукають їх до нових досліджень у даній сфері.

Багато наукових публікацій сучасних зарубіжних та вітчизняних вчених присвячені дослідженню геостратегії Китаю, особливості її формування, впливу зовнішніх глобальних гравців на геополітичні та економічні стратегічні зміни Китаю. Серед активних зарубіжних дослідників цієї тематики слід назвати Шеннона Тіезі, Кан Ден Сіка, Лусіо Бланка, Юань Сіньтао, Джейкоба Стоукса, Б. Діпака, Чжоу Минвея, Чжан Яньбіня, Хуана Юі, Юань Пена.

В Україні, зокрема, основою аналізу розгортання геоекономічних і геополітичних відносин Китаю стали праці науковців В. Кіктенка, С. Кулицького та А. Ганоцького. Варто згадати також про дослідження українських науковців Л. Дорош, М. Яблонської, П. Климишина, О. Олійника, Н. Лікарчук, Л. Чупрія, С. Бульбенюк, де висвітлено сутність та основні вектори геостратегії КНР, геополітичну роль Китаю в сучасному глобалізованому світі та регіональні пріоритети Пекіна.

Мета статті – розглянути основні геополітичні та економічні стратегічні зміни Китаю. З огляду на це, зосереджена увага на дослідженні питань розвитку геополітичної та економічної стратегії Китаю та її впливу на міжнародне середовище, а також аналізі ключових аспектів нової геостратегії Китаю.

Виклад основного матеріалу. Під час Холодної війни (1947-1991 років) Китай відіграв важливу роль у світовій геополітиці, а його геостратегія була сформована в контексті глобальних протистоянь між США та СРСР. Геополітична та економічна стратегія Китаю пройшла через поетапні коригування від «однобічної» до «двох ліній» чи до «однієї лінії» і, нарешті, до інтеграції у «світову економіку».

З 1949 року до кінця 1950-х років Китай прийняв «односторонню» геополітичну та економічну стратегію, яка полягала у зближенні із Радянським Союзом для протистояння США. Її характер був формальним конфліктом між периферійними країнами та країнами ядра Євразії.

У результаті радянсько-китайських відносин 14 лютого 1950 року в Москві були підписані три документи: Договір про дружбу, союз та взаємодопомогу між СРСР та КНР, Угода про Китайську Чанчунську залізницю, Порт-Артур та Дальній та Угода про надання Радянським Союзом кредиту уряду КНР у 300 млн доларів [1]. У рамках радянсько-китайського договору про дружбу, союз і взаємодопомогу Китай отримав від Радянського Союзу та соціалістичних країн Східної Європи велику кількість позик, повних комплектів обладнання та технічної допомоги для сприяння соціалістичній індустріалізації, прориву політичної та економічної блокади Заходу, а також для закладення міцного фундаменту для стабільності нового режиму.

З кінця 1950-х до 1960-х років Китай звернувся до «дволінійної» геополітичної та економічної стратегії, яка характеризувалася антиамериканським імперіалізмом і антирадянським ревізіонізмом. Природа цієї стратегії полягала в тому, що Китай опинився в центрі боротьби зі стратегічним оточенням США та ізоляцією і стримуванням Радянського Союзу. У результаті Китай переніс свою стратегічну орієнтацію на країни «середньої зони» і домогся певних успіхів у розвитку економічних і торговельних відносин з країнами третього світу, Азії, Африки, Латинської Америки, Західної Європи та Японії.

Проте все більш революційна ідеологія у країні серйозно вплинула на економічні та торговельні відносини Китаю з країнами «середньої зони», а також пропустила «золотий період» швидкого післявоєнного економічного розвитку, спричиненого новою науково-технічною революцією.

Реалізація Китаєм геополітичної та економічної стратегії, що характеризувалася союзом зі США припадає на 1970-ті роки. Для протистояння Радянському Союзу Китай створює міжнародний антирадянський єдиний фронт, включно зі Сполученими Штатами, та ефективно стримує радянську загрозу. Завдяки нормалізації дипломатичних відносин між Китаєм та США, швидкому розвитку їхніх економічних і торговельних обмінів, відновилося також співробітництво Китаю з Європою та Японією. Також значного прогресу досягло економічне та технологічне співробітництво Китаю з країнами третього світу.

Однак, через втручання внутрішніх «лівих» ідей, економічні та торговельні обміни Китаю з цими країнами не підняли розвиток зовнішньоекономічних відносин до стратегічного рівня національного будівництва.

З кінця 1970-х до 1991 року Китай дотримувався геостратегії інтеграції у «світову економіку», тобто переходу до міжнародної економічної системи. Китай відновив свої законні місця в Міжнародному валютному фонді (МВФ) і Світовому банку, тим самим поступово інтегруючись у міжнародний економічний і фінансовий порядок.

У цілому геостратегія Китаю в цей період визначалася боротьбою за свої інтереси в умовах світового дуалізму, дипломатичними та ідеологічними взаємодіями і конфліктами з головними гравцями світової арени.

Із 1978 року Китай поступово став наближатися до мирного міжнародного середовища. Директор Центру досліджень Китаю у Бруклінському університеті ім. Джона Торнтона Кенет Ліберталь зазначав, що «мета Китаю полягає в розбудові гармонійного суспільства як усередині країни, так і за кордоном, тому що Китай прагне довести іншим країнам, що він може підтримувати відносини як із сусідніми країнами, так і найбільшими країнами світу, зважаючи на прискорені темпи поступу. Концепція гармонійного розвитку є запорукою як внутрішнього піднесення Китаю, так і його зовнішньої політики» [2].

Після завершення Холодної війни у 1991 році міжнародне геостратегічне середовище зазнало суттєвих змін і Китай став активним учасником нового світового порядку. Деякі ключові риси цих змін включають:

Розпад СРСР та поява незалежних країн. Розпад Радянського Союзу призвів до створення незалежних країн в Центральній та Східній Європі. Це створило нові можливості та виклики для Китаю в контексті дипломатії та економічної співпраці з новими державами.

Глобалізація та економічний розвиток. Процес глобалізації і швидкий економічний розвиток поставили Китай у центр світової економіки. Країна стала «робочою майстернею світу» і гравцем з ключовою роллю у глобальних торгових відносинах.

Посилення ролі Китаю в ООН. Китай став постійним членом Ради Безпеки ООН, що дало йому можливість вносити свій вклад у вирішення міжнародних питань та приймати ключові політичні рішення.

Розвиток азійської економічної інтеграції. Збільшення економічного впливу Китаю в Азії призвело до зміцнення регіональної співпраці та створення різних регіональних економічних об'єднань.

Розширення зовнішньої торгівлі та інвестицій. Китай активно розширює свої торговельні та інвестиційні зв'язки з країнами усього світу, що дозволяє йому забезпечувати ресурси та ринки для свого розвитку.

Виділення пріоритету на розвиток науки та технологій. Китай став стратегічним гравцем у галузі науки та технологій, інвестуючи значні кошти у дослідження та розвиток. Це призвело до збільшення його конкурентоспроможності на світовій арені в цих сферах.

Розширення впливу у глобальних справах. Китай взяв участь у вирішенні глобальних проблем, таких як зміна клімату, миротворчі місії та розв'язання регіональних конфліктів, що вказує на розширення його впливу у світових подіях.

Зіткнувшись зі зміненим міжнародним геостратегічним середовищем і керуючись концепцією відстоювання багатополлярної світової моделі, геополітична та економічна стратегія Китаю пройшла численні етапи та зміни на протязі останніх десятиліть. Про що свідчить доповідь 14-го національного з'їзду Комуністичної партії Китаю, в якій зокрема відзначено: «Сьогоднішній світ перебуває в історичному періоді великих змін. Біполярний режим закінчився, різні сили реорганізувалися та об'єдналися, і світ розвивається в новому напрямку. Нова модель формування буде довгостроковим і складним процесом» [3].

Керуючись концепцією багатополлярності, Китай дотримується геостратегії «приховати свою силу, почекати час і змінити ситуацію». Термін «приховати свою силу, почекати час і змінити ситуацію» відображає стратегію геополітичної поведінки, яку Китай використовує для досягнення своїх довгострокових цілей у міжнародних відносинах, зокрема, в контексті концепції багатополлярності. Ця стратегія може бути розглянута як частина більшої стратегії нового міжнародного порядку, яку Китай пропагує.

У міжнародній стратегічній ідеї, запропонованій Ден Сяопіном приблизно в 1990-х роках зазначалось: «Неможливо нічого не робити в міжнародних питаннях. Ми все ще повинні щось робити. Що робити? Я думаю, що ми повинні активно сприяти встановленню нового міжнародного політичного та економічного порядку» [4].

Міжнародний порядок, який Китай прагне побудувати, ґрунтується на п'яти принципах мирного співіснування, які спрямовані на сприяння миру, стабільності та взаємовигідного співробітництва в міжнародних відносинах. Керуючись ідеологією взаємної довіри, взаємної вигоди, основна мета Китаю – це формування сприятливого для Пекіна міжнародного середовища, підвищення міжнародного статусу країни, сприяти спільному розвитку та процвітанню світу.

Починаючи з 1993 року Китай встановив всебічне та багатостороннє співробітництво з багатьма країнами та регіонами світу. По суті, ця стратегія є ще одним способом для Китаю розширити свій геополітичний та економічний вплив. Китай нарешті повністю порушив систему санкцій, яку західні країни запровадили проти Китаю з 1989 року.

Найважливіше те, що Китай сформував відносно повну мережу державних відносин, побудувавши структуру зовнішніх відносин «партнерства», яка стала основою для Китаю для створення сприятливого міжнародного та регіонального середовища в 21 столітті.

У сферах безпеки та політики Китай раціонально використовував свої права голосу як постійний член Ради Безпеки ООН на глобальному рівні, брав активну участь у миротворчих операціях ООН, ратифікував важливі угоди щодо контролю над озброєннями та нерозповсюдження, брав участь у створенні «Шанхайської п'ятірки» на регіональному рівні, підписав Декларацію про поведінку сторін у Південно-Китайському морі, приєднався до Договору про дружбу та співпрацю в Південно-Східній Азії та брав участь у Конференції про взаємодію та заходи зміцнення довіри в Азії.

В економічній сфері Китай приєднався до Азіатсько-Тихоокеанського економічного співробітництва (АТЕС), Світової організації торгівлі (СОТ) і Групи двадцяти (G20), підтримав реформу механізмів управління МВФ і Світового банку, а також брав участь у розбудові механізмів Чіангмайської ініціативи (СМІ) та Багатосторонньої ініціативи Чіангмай (СМІМ).

З кінця 2012 року, з приходом до влади Китаю Сі Цзіньпіна, геополітична та економічна стратегія країни змінилась. Китай почав виступати як більш активний та впливовий учасник у міжнародних відносинах, намагаючись у глобальній економіці сформувати світовий ландшафт згідно зі своїми інтересами та цілями.

Сі Цзіньпін відійшов від концепту «бути в тіні й очікувати свого часу», запропонованого ще Ден Сяопінем, і впровадив інший – «продемонструвати себе». У Китаї нова політична епоха отримала назву «період стратегічної можливості». Новою геостратегією Пекіна під назвою «китайська мрія» стало «повернення сильного Китаю» на світову арену [5].

Розглянемо деякі ключові аспекти нової геостратегії Китаю:

Запропоновано використання «Одного поясу, одного шляху» для досягнення стратегічних координацій суші і моря. Відтоді «координація на суші та на морі» стала керівною ідеологією геополітичної та економічної стратегії Китаю. Море керує землею, а земля сприяє морю – це основний засіб агресивної геостратегії Китаю в нову еру [6].

Внесено новаторство в мислення периферійної дипломатії та відстоювання усвідомлення «спільноти зі спільним майбутнім». Політика периферійної дипломатії, висунута новим поколінням центрального керівництва, полягає в тому, щоб бути хорошими друзями та партнерами з сусідами, а також дотримуватися принципів «дружелюбності, ширості, користі та інклюзивності». Безпеці та процвітанню країн надається велике значення при реалізації китайської стратегії «Один пояс, один шлях».

Переосмислено новий тип відносин великих сил, щоб служити мирному розвитку Китаю. Відбувається розвиток нових відносин між Китаєм і США та з іншими великими країнами з дотриманням взаємної поваги та взаємовигідної співпраці.

Використано перевагу «домашнього поля» та керування налаштуванням порядку денного. На Шанхайському саміті СІСА у травні 2014 року Китай запропонував спільну та стійку концепцію азіатської безпеки. Ця концепція є мирним підходом Китаю до побудови азіатської спільноти зі спільним майбутнім. Китай також скористався своєю перевагою «домашнього поля» на зустрічі АТЕС у Пекіні в листопаді 2014 року, активно просуваючи будівництво зони вільної торгівлі Азіатсько-Тихоокеанського регіону, як головну тему, і успішно ініціював у регіоні низку необхідних для себе проєктів, орієнтованих на розвиток транспортно-комунікаційної інфраструктури, заснування Азіатського банку інфраструктурних інвестицій, розвиток інформаційної, енергетичної, продовольчої кооперації, створення умов для використання юаня як однієї з майбутніх резервних валют [7].

Забезпечено міжнародні суспільні блага та створено імідж відповідальної великої країни. В рамках ініціативи «Один пояс, один шлях» були створені Азіатський банк інфраструктурних інвестицій (АІІВ) і Фонд Шовкового шляху, які надають інвестиційну та фінансову підтримку країнам уздовж маршруту щодо будівництва інфраструктури.

Участь у глобальному економічному управлінні та сприяння встановленню нового міжнародного економічного порядку. Для проведення успішної геостратегії Китаю перед керівництвом країни висувались вимоги. По-перше, активно виступати в рамках міжнародного механізму G20 і висувати конструктивні думки щодо сприяння лібералізації торгівлі, зміцнення багатосторонньої торгової системи, стабілізації світової економіки та просування глобального економічного управління. По-друге, це активна участь у валютно-фінансовій співпраці країн БРІКС, підготовка до створення Нового банку розвитку БРІКС і запуск надзвичайних резервних механізмів.

Слід зазначити, що у 2012 році була представлена також ідеологія Пекіна для «внутрішнього вжитку». 18-им з'їздом Комуністичної партії Китаю проголошено перехід у межах ідеології «китайської мрії» до доктрини «два століття». Саме 2021 рік був названий роком побудови «середньозаможного (поміркованого) суспільства» – Сяокан. А в 2049 році при святкуванні сторіччя комуністичного Китаю має відбутись остаточне перетворення Піднебесної на «демократичну, цивілізовану, гармонійну та сучасну соціалістичну країну» [8]. Як бачимо, при просуванні геостратегії Пекін особливе значення приділяє створенню привабливого образу країни в міжнародному співтоваристві.

Наразі ці стратегічні засоби поступово інтегруються в геополітичну та економічну стратегію, основою якої є «Один пояс, один шлях».

Не залишається поза увагою і китайське військове будівництво. Так, Китай дійсно веде системну реформу і модернізацію своїх збройних сил, і ця стратегія є частиною його довгострокових планів. Влада Китаю постійно збільшує військовий бюджет. Китай послідовно реалізує довгострокову програму будівництва збройних сил, що буде сприяти в подальшому розширенню стратегічних кордонів і життєвого простору. В перспективі до 2050 року в Китаї планують створити армію, здатну перемогти у війні будь-якого масштабу і тривалості з використанням усіх засобів і способів ведення збройної боротьби [9].

На думку українського вченого Лікарчук Н. В. КНР діє на підставі компромісу, ефективно використовуючи сучасні механізми багатосторонньої дипломатії в досягненні головної стратегічної мети країни: зафіксувати й зміцнити своє місце на міжнародній арені; максимально забезпечити безпеку країни; створити сприятливі умови для модернізації країни; домогтись статусу провідної регіональної та глобальної держави, що користується авторитетом і впливом на міжнародній арені [10].

На сьогоднішній день зовнішньополітична доктрина Китаю визначається рядом принципів та напрямів, спрямованих на забезпечення державних інтересів та акцентування їх у міжнародних відносинах. Ключову роль у державному розвитку та управлінській діяльності Китаю відіграє національна ідентичність. Це важливий елемент для зміцнення соціальної єдності та політичної стабільності. У цілому, національна ідентичність у Китаї виступає як основний фактор, що об'єднує суспільство та формує основу для стратегій управління та державного розвитку.

Так, не дивлячись на вражаюче досягнення у геополітичній та економічній сферах, Китай стикається із рядом серйозних економічних проблем, які вимагають уваги та вирішення. Це насамперед неповний перехід до ринкової економіки, надмірне державне втручання в економіку, банківський сектор, відсутність верховенства права, порушення прав і свобод людини, велика залежність від експорту, сильне надлишкове кредитування і зростаючий борг. Вирішення цих проблем потребує комплексного підходу та ефективних реформ у різних сферах, щоб забезпечити сталість економічного та соціального розвитку Китаю в майбутньому.

Висновок. Протягом багатьох десятиліть Китай пройшов значні геополітичні та економічні зміни, які визначили його політичний, економічний та соціокультурний ландшафт. Геополітичні та економічні стратегічні зміни Китаю за останні десятиліття вражають різноманіттям і глибиною. Основними аспектами цих змін можна назвати: зростання міжнародного впливу, запровадження проекту «Один пояс, один шлях», швидкий економічний розвиток, інтеграція у світову економіку, високі технології та інновації, активна участь у світовому експорті та імпорті, розробка фінансових ініціатив, застосування стратегії для забезпечення своєї енергетичної безпеки та доступу до ресурсів у різних частинах світу, розширення морського впливу Китаю.

Також слід звернути увагу на те, що в Китаї під час проведення геополітичних та економічних стратегічних змін чотири рази змінювалися Конституції, які в свою чергу визначали зовнішньополітичний курс країни, а саме: конституції КНР 1954, 1975, 1978, 1982 років [11].

Загалом, геополітичні та економічні стратегічні зміни Китаю відзначаються комплексністю та амбіційністю. Китай демонструє активну роль на світовій арені, спрямовуючи свої зусилля на розширення економічного впливу, модернізацію армії, культурну дипломатію та впровадження новаторських стратегій.

Узагальнюючи, геополітичні та економічні стратегічні зміни Китаю з 1947 року до сьогодні відзначаються різноманітністю важливих подій та реформ, які визначили його сучасний образ і роль у світовому співтоваристві.

Бібліографічний список:

1. Священко З. Участь СРСР у громадянській війні в Китаї (1945 – 1949). URL: https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/6789/8925/1/USSR_in_the_Civil_War_in_China.pdf (дата звернення: 10.12.2023).
2. Олійник О. М. Китай в «Азійському столітті»: геополітичний вимір, глобальна економічна стратегія, регіональні пріоритети. URL: <https://elibrary.ivinas.gov.ua/927/1/китай%20в%20азійському%20столітті.pdf> (дата звернення: 15.12.2023).
3. 中国共产党第十四次全国代表大会. URL: https://www.gov.cn/test/2007-08/29/content_730480.htm (дата звернення: 15.12.2023).
4. 论邓小平“有所作为”的国际战略思想_正文_学术动态_福州社科联. URL: <https://www.fzskl.com/html/20091116/20091116153010.shtml> (дата звернення: 05.01.2024).
5. Мрія Сі Цзіньпіна. Як Китай прямує до лідерства. URL: https://lb.ua/world/2021/07/29/490461_mriya_si_tszinpina_yak_kitay_pryamuie.html (дата звернення: 10.01.2024).
6. 三种地缘政治学说与“一带一路”倡议. URL: https://www.ciis.org.cn/yjcg/xslw/202007/t20200710_1012.html (дата звернення: 10.01.2024).
7. Тенденції розвитку ситуації в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні. Борисфен Інтел. URL: https://bintel.org.ua/nash_archiv/archiv-regioni/archiv-aziya/archiv-insha-aziya/atr/ (дата звернення: 12.01.2024).
8. Бульбенюк С. С. Геополітичні й геоекономічні амбіції та «м'яка сила» Китаю: зауваги до дискурсу про особливості просування й утвердження. *Китаєзнавчі дослідження*. 2022, № 2, С. 39–53.
9. Чупрій Л. Геополітична роль Китаю в сучасному глобалізованому світі. Журнал «Українознавство» Науково-дослідного інституту українознавства. 2022. № 2 (83). С. 237-238.
10. Лікарчук Н. В. Глобалізаційний вимір зовнішньополітичної доктрини Китаю. *Китаєзнавчі дослідження*. 2021, № 1, С. 102–110.
11. Голянич Б. В., Божок Р. Ю. Основні засади формування зовнішньої політики Китаю. Донецький національний університет імені Василя Стуса. *Політичне життя*. № 2, 2023. С.119-123.

References:

1. Sviashchenko Z. Uchast SRSR u hromadianskii viini v Kytai (1945 – 1949). URL: https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/6789/8925/1/USSR_in_the_Civil_War_in_China.pdf (data zvernennia: 10.12.2023).
2. Oliinyk O. M. Kytai v «Aziiskomu stolitti»: heopolitychnyi vymir, hlobalna ekonomichna stratehiia, rehionalni priorytety. URL: <https://elibrary.ivinas.gov.ua/927/1/китай%20в%20азійському%20столітті.pdf> (data zvernennia: 15.12.2023).
3. 14-y Natsionalnyi zizd Komunistychnoi partii Kytai. URL: https://www.gov.cn/test/2007-08/29/content_730480.htm (data zvernennia: 15.12.2023).
4. Pro mizhnarodnu stratehichnu ideiu Den Siaopina «Zrobyty zminy»_Tekst_Akademichni tendentsii_Federatsiia sotsialnykh nauk Fuchzhou. URL: <https://www.fzskl.com/html/20091116/20091116153010.shtml> (data zvernennia: 05.01.2024).
5. Mriia Si Tszinpina. Yak Kytai priamuie do liderstva. URL: https://lb.ua/world/2021/07/29/490461_mriya_si_tszinpina_yak_kitay_pryamuie.html (data zvernennia: 10.01.2024).
6. Try heopolitychni teorii ta initsiatyva «Odyn poias, odyh shliakh». URL: https://www.ciis.org.cn/yjcg/xslw/202007/t20200710_1012.html (data zvernennia: 10.01.2024).
7. Tendentsii rozvytku sytuatsii v Aziatsko-Tykhookeanskomu rehioni. Borysfen Intel. URL: https://bintel.org.ua/nash_archiv/archiv-regioni/archiv-aziya/archiv-insha-aziya/atr/ (data zvernennia: 12.01.2024).
8. Bulbeniuk S. S. (2022). Heopolitychni y heoekonomichni ambitsii ta «miaka syla» Kytai: zauvahy do dyskursu pro osoblyvosti prosuvannia y utverdzhennia. *Kytaieznavchi doslidzhennia*, № 2, S. 39–53.
9. Chuprii L. (2022). Heopolitychna rol Kytai v suchasnomu hlobalizovanomu sviti. *Zhurnal «Ukrainoznavstvo» Naukovo-doslidnoho instytutu ukrainoznavstva*, № 2 (83). S. 237-238.
10. Likarchuk N. V. (2021). Hlobalizatsiinyi vymir zovnishnopolitychnoi doktryny Kytai. *Kytaieznavchi doslidzhennia*, № 1, S. 102–110.
11. Holianych B. V., Bozhok R. Yu. (2023). Osnovni zasady formuvannia zovnishnoi polityky Kytai. *Donetskyi natsionalnyi universytet imeni Vasylia Stusa. Politychne zhyttia*. № 2, S.119-123.

Holianych B. China's geopolitical and economic strategic changes

The article examines China's main geopolitical and economic strategic changes, which determine China's new role as a key player in both regional and global projects. It has been established that China's geopolitical and economic strategy has been changing along with changes in the international environment for decades.

The stages of the development of China's geopolitical and economic changes were analyzed, in which it was determined that China's geostrategy was characterized by rapprochement with the Soviet Union to confront the USA, anti-American imperialism and anti-Soviet revisionism, and integration into the «world economy».

The key features of changes in the international geostrategic environment and its impact on China's geostrategy as a whole are studied. The main changes include: the collapse of the USSR and the emergence of independent countries, globalization and economic development, the strengthening of China's role in the UN, the development of Asian economic integration, the expansion of foreign trade and investment, the allocation of priority to the development of science and technology, and the expansion of influence in global affairs.

The main elements of China's new geostrategy are considered, such as: using «One Belt, One Road» to achieve strategic land-sea coordination, innovating the thinking of peripheral diplomacy, rethinking a new type of great power relationship, using the «home field» advantage, and managing the setting of order daily, creating the image of a responsible large country, participating in global economic governance and promoting the establishment of a new international economic order.

China's creation of new international financial instruments, such as the China International Payment System and the Asian Infrastructure Investment Bank, increases its influence in the global financial system.

Conclusions are drawn and prospects for China's future geostrategy are outlined, effectively using modern mechanisms of multilateral diplomacy in achieving its main strategic goal.

Keywords: *China, USA, geostrategy, geopolitics, geopolitical and economic strategy, «One Belt, One Road»*